

Из „Психология на забогатяването“, Моргън Хаузел

Късметът и рискът са братя и описват как всеки резултат в живота се определя от сили, различни от индивидуалните човешки усилия. Професорът от Нюйоркския университет Скот Галоуей има идея по въпроса, която е важно да помним при преценката за успеха – и своя, и чуждия: „Нищо не е толкова добро или толкова лошо, колкото изглежда“.

Бил Гейтс попада в единствената гимназия в света, която разполага с компютър.

Историята за това как училището „Лейксайд“ край Сиатъл се сдобива с компютър, е забележителна.

Бил Дъгъл е пилот във Военноморските сили по време на Втората световна война, после става учител по математика и природни науки в гимназията. „Той вярваше, че ученето по учебници не е достатъчно без опита от реалния свят. Също така той осъзна, че трябва да знаем нещо за компютрите, когато отидем в колеж“, спомня си покойният вече съосновател на „Майкрософт“ Пол Алън.

През 1968 г. Дъгъл предлага на Клуба на майките към частното училище „Лейксайд“ да използват приходите от годишната си благотворителна разпродажба – около 3000 щатски долара, – за да се наеме компютър „Телетайп модел 30“, свързан към главния терминал на „Дженеръл илектрик“ за споделяне на компютърно време. „Цялата тази идея за споделяне на времето бе измислена едва през 1965 г.“, казва по-късно Гейтс. „Някой бе доста прозорлив“. Повечето висши училища не разполагат с толкова модерен компютър, колкото онзи, до който Бил Гейтс има достъп в осми клас. И не може да му се насити.

Гейтс е на 13 години през 1968 г., когато се среща със съученика си Пол Алън. Алън също е обсебен от компютъра на училището и двамата се сближават.

Компютърът на „Лейксайд“ не е включен в основния учебен план, това е допълнителна учебна програма. Бил и Пол получават възможност да се забавляват с него в свободното си време, като оставят креативността си да се развихри – след училище, късно през нощта, през уикендите. Те бързо се превръщат в компютърни експерти.

По време на един от тези късни нощни сеанси, спомня си Алън, Гейтс му показал списание „Форчън“ и попитал: „Как мислиш, какво е да управляваш компания от Форчън 500?“ Алън отвърнал, че няма представа. „Може би някой ден ще имаме собствена компютърна компания“, казал Гейтс.

Днес „Майкрософт“ струва над един трилион долара.

Няколко бързи сметки.

През 1968 г. в света има приблизително 303 милиона души в гимназиална възраст, според ООН.

Около 18 милиона от тях живеят в САЩ.

Около 270 000 от тях живеят в щата Вашингтон.

Малко над 100 000 от тях живеят в района на Сиатъл.

И само около 300 от тях учат в гимназията „Лейксайд“.

Започваме с 303 милиона, завършваме с 300.

Един на милион ученици в гимназиална възраст учи в гимназията, която разполага със съчетанието от пари и предвидливост, за да си купи компютър.

Бил Гейтс случайно е един от тях.

Гейтс не се съмнява какво означава това. „Ако го нямаше „Лейксайд“, нямаше да го има и „Майкрософт“, казва той пред абитуриентите на училището през 2005 г.

Гейтс е невероятно умен и още по-трудолюбив, и като тийнейджър има визия за компютрите, която дори повечето опитни компютърни мениджъри не могат да схванат. Но той също така получава и преднината на един на милион, тъй като учи в „Лейксайд“.

Нека сега да разкажа за приятеля на Гейтс, Кент Евънс. Той получава също толкова голяма доза от риска, брат на късмета.

Бил Гейтс и Пол Алън се прочуват благодарение на успеха на „Майкрософт“. Но в „Лейксайд“ има и трети член на тази банда гимназисти компютърни вундеркинди. Кент Евънс и Бил Гейтс стават най-добри приятели в осми клас. Както споделя самият Гейтс, Евънс е най-добрият ученик в класа. Двамата прекарват в разговори по телефона „цели часове“, спомня си Гейтс в документалния филм „Inside Bill's Brain“. „Все още помня телефонния номер на Кент, казва той. 525-7851“.

Евънс е толкова „на ти“ с компютрите, колкото и Гейтс и Алън. В „Лейксайд“ се затрудняват да съставят ръчно учебния график на училището – сложна задача да се съчетаят уроците на стотици ученици, така че да не се застъпват с други курсове. Училището възлага на Бил и Кент – които са още деца по обикновените мерки – да създадат компютърна програма за решаването на проблема. И тя заработва.

За разлика от Пол Алън, Кент споделя бизнес нагласата и безкрайната амбиция на Бил. „Кент винаги ходеше с едно голямо куфарче, като на адвокат“, спомня си Гейтс. „Постоянно планирахме какво ще правим след пет или шест години. Дали ще станем изпълнителни директори? Какво влияние ще имаме? Дали да не станем генерали? Или да станем посланици?“ Каквото и да бъде, Бил и Кент знаят, че ще го направят заедно. Докато си спомня за приятелството си с Кент, Гейтс се натъжава. „Щяхме да продължим да работим заедно. Сигурен съм, че щяхме да отидем заедно в колежа.“

Кент би могъл да стане основател на „Майкрософт“ заедно с Гейтс и Алън. Но това никога няма да се случи. Кент загива като алпинист, при злополука, преди да завърши гимназия.

Всяка година в Съединените щати има около трийсет смъртни случая на алпинисти. (9) Вероятността да загинеш при катерене в гимназията, е приблизително едно на милион.

Бил Гейтс има късмета едно на милион да постъпи в „Лейксайд“. Кент Евънс се сблъсква с риск едно на милион и никога не успява да завърши онова, което с Гейтс възнамерявали да постигнат.

Същата сила, същата величина, но действаща в противоположна посока.

Късметът и рискът описват една реалност – как всеки резултат в живота се определя от сили, различни от индивидуалните усилия. Те са толкова сходни, че не можете да вярвате в едното, без да зачитате в същата степен и другото. И двете се случват, защото светът е твърде сложен, за да позволи на 100% от вашите действия да диктуват 100% от вашите резултати. Те са задвижвани от едно и също нещо: вие сте един човек в игра със седем милиарда други и безброй движещи се елементи. Влиянието на случайни действия извън вашия контрол може да има по-голямо значение от тези, които съзнателно предприемате. Но и двете са толкова трудни и за измерване, и за приемане, че твърде често се пренебрегват.

Срещу всеки Бил Гейтс стои един Кент Евънс, който е също толкова умел и мотивиран, но се озовава от другата страна на рулетката на живота.

Ако отдаваш на късмета и на риска дължимото уважение, ще осъзнаеш, когато преценяваш финансовия успех на хората – както своя, така и чуждия, – че той никога не е толкова добър или толкова лош, колкото изглежда.